

Pessics i pessigolles

Polònia ingènua

■ Amb permís dels fans del *Polònia*, cal deixar clara una veritat: Polònia també és un país. Amb permís de Walesa i el difunt Wojtyła, cal deixar-ne clara una altra: Polònia és molt més que un país catòlic. “De cel aquí no n’hi ha / hi ha un espai lliure entre gratacels / i el cor és només un bocí de carn / i la vida, quina vida, una línia entretallada sobre les mans / i déu, no hi ha déu, hi ha només creus a la vora de les carreteres”. És una lletra del grup polonès Happysad, que com el nom indica fan una música alhora feliç i trista, amb lletres intel·ligents, poètiques i quotidianes, despullades d’ideologia i carregades d’imatges. Fan un pop senzill i musicalment curós, a mig camí entre els Manel i els Antònia Font, i també ells han tingut un gran èxit. Me’ls dona a conèixer l’amic Marcin Malkowski, de qui agafo l’expressió que serveix tant per als Happysad com per als nostres grups: “Fan un pop-rock intel·lectual ingenu”. I resulta que se’n surten, tot i que els hagi costat Déu i ajut.

Paral·lelismes

■ Jaroslaw, el germà Kaczynski que ha sobreviscut, sí que té ideolo-

gia, igual com el difunt, Lech. Dreta catòlica. Aspira a la presidència i ho fa davant de Bronislaw Komorowski, centredreta. Als polonesos els toca elegir el 20 de juny entre el pitjor i el dolent. Però com a mínim ells trien. A nosaltres, en canvi, ens tocarà una retallada dolenta o una de pitjor, segons bufi el vent al benemèrit Tribunal Constitucional. “On hi ha cinc polonesos hi ha sis opinions”, fa una dita popular al país eslau. Aquí la podríem traduir “on hi ha dotze magistrats hi ha una vintena de retallades, o més”. Catalunya no és Polònia, però déu-n’hi-do la desgràcia històrica que arrosseguem. Les bromes no surten perquè sí. A més que els nostres idiomes poden sonar igual d’incomprendibles als veïns monolingües, tant polonesos com catalans hem estat històricament víctimes, d’Alemanya i Rússia en el seu cas, d’Espanya i França en el nostre. Cadasquí se sap la pròpia desgràcia. Amb l’amic Malkowski ens hem estat allionant durant uns dies sobre la història dels respectius països. Al cap de quinze anys de no venir a Catalunya, s’ha sorprès de dues coses: de la varietat ètnica i cultural que ara tenim i de l’avenç de l’independentisme. A algú com ell, que estima la cultura hispana –ha traduït al polonès Cabrera Infante i José Martí–, no és fàcil expli-

FRICK COLLECTION

car-li el final de cicle que viu Catalunya respecte d’Espanya. O potser sí? Al capdavant, José Martí és el pare de la independència cubana i tots dos hem acabat cantant junts Lluís Llach en català i en polonès.

Morts de Katyn

■ La tràgica mort de Kaczynski ha tornat a portar als mitjans de comunicació internacionals el drama dels boscos de Katyn, ocorregut la primavera del 1940, quan uns

20.000 oficials del derrotat exèrcit polonès van ser assassinats per l’exèrcit rus, tot i que Stalin va intentar carregar les morts als nazis. Editorial Empúries acaba de traduir, a càrrec d’Anna Torcal i Salvador Company, un llibre del francès Yannick Haenel en què reconstrueix la peripècia d’un famós membre de la Resistència polonesa, Jan Karski, que es va poder escapar de Katyn i durant la guerra va donar a conèixer als aliats i al president Roosevelt el drama polonès i l’exter-

Ignasi Aragay

iaragay@avui.cat

PAWEL KOPCZYNSKI / REUTERS

'El genet polonès' de Rembrandt, símbol de noblesa, somieig i desafiament. Jaroslaw Kaczynski aspira a ser elegit el pròxim 20 de juny

mini jueu que ell havia presenciat al gueto de Varsòvia. "En Jan Karski deplora que els sacrificis dels polonesos no siguin reconeguts pel món. Es fa ressò d'una certa amargor i d'una sensació d'injustícia: els aliats no han reaccionat davant el desmantellament del país, tampoc no reaccionaran, cinc anys després, a la insurrecció de Varsòvia, i deixaran que massacin els polonesos", escriu Haenel. Ja ho sé, que no és el mateix, però els catalans coneixem aquest sentiment,

històricament i avui. El nostre cas no interessa ningú. Per això no cal que esperem gaire ajut de fora. En la patètica cruïlla de la Segona Guerra Mundial, Karski sentia que Polònia estava "abandonada per Europa, abandonada per la història, abandonada per la memòria del temps", escriu Haenel. L'accident mortal de Kaczynski ha posat de nou els polonesos davant d'aquest malastruc i tràgic fatalisme. Els catalans els podem comprendre.

Rússia perd gas

■ L'últim tort que els seus poderosos veïns han fet a Polònia és el gasoducte submarí que s'està construint al Bàltic per portar el gas rus a Alemanya i Europa, saltant-se el territori polonès. El 2011 hauria d'entrar en funcionament. Tot i que els orígens del projecte daten del 2005, la guerra del gas desfermada el 2009 per Ucraïna va acabar de desencadenar el procés. La jugada la van tramar Putin i Schröder, fins al punt que l'ex canceller alemany presideix el comitè d'accionistes que supervisa el projecte, liderat per Gazprom. Els botxins militars de Polònia al segle XX han tornat a menysprear-la, ara en el terreny econòmic. Però resulta que Polònia acaba de localitzar al

nord del país unes fabuloses reserves de gas que en el termini de cinc anys poden afeblir la posició de privilegi de Gazprom com a subministradora europea i donar, esclar, autonomia gasística a Polònia, que ara depèn en un 75% dels russos. Les multinacionals ja s'han posat a la cua per explotar el gas polonès. Sensacional revenja! No podríem mirar de buscar per aquí alguna mena de matèria primera que no sigui el sol i la platja?

Va de lletres

■ La Polònia que ara exportarà gas ha tingut en la literatura la seva millor matèria primera durant el segle XX. A part dels Nobel Henryk Sienkiewicz (1905, l'autor de *Quo vadis*), el menys conegut Wladyslaw Stanislaw Reymont (1924), el poeta Czeslaw Milosz (1980) i la poetessa Wieslawa Szymborska (1996) –aquest maig a l'Espanya Brossa se li ha dedicat un espectacle de dansa–, les lletres d'aquest país han donat autors d'un altíssim nivell, com Witold Gombrowicz, Slawomir Mrozek i Zbigniew Herbert. També aquí podem fer un paral·lelisme, perquè el segle XX català ha estat excel·lent en el camp literari, tot i que la manca d'Estat ens hagi impedit disposar de cap Nobel.